

Смольницька О. О.

Київський літературно-меморіальний музей Максима Рильського

РОМАНТИЗМ ЯК ПРЕДТЕЧА НЕОКЛАСИЦИЗМУ: БАЛАДА ГЕТЕ «ВІЛЬШАНИЙ КОРОЛЬ» В ОРИГІНАЛІ ТА У ПЕРЕКЛАДАХ СЕРА ВАЛЬТЕРА СКОТТА І МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО

У статті аналізуються оброблена Йоганном-Вольфгангом Гете народна балада «Вільшаний король», її історія та переклади англійською (сер Вальтер - Волтер Скотт) і українською (Максим Рильський). Наводяться історичний контекст романтизму і значення цього напрямку для німецької, шотландської та української літератур. Досліджено перекладацькі похибки на прикладі німецьких лексем «ельф» і «вільха», а також етимологічні факти. Наводиться дискурс кельтської та германської міфології. Виявлено, що перспективний жанр балади як споконвічно фольклорний надав нові можливості для примноження результатів і романтизму, і неокласицизму.

Ключові слова: балада, переклад, романтизм, неокласицизм, фольклор, міфологія, демонологія.

Постановка проблеми. Особливості художньої літератури вимагають розгляду в історико-культурному, релігійному та ін. контекстах. Зокрема, це стосується літературних течій, стилів, напрямів, шкіл – особливо тих, які змінили культурну картину конкретного народу (і народів), базуючись на ментальності нації. Наприклад, як романтизм, так і неокласицизм позначалися зростанням уваги до європейського контексту та взаємообміну різних культур. Провідну роль у цьому відігравав художній переклад, особливо присвячений канонічним формам (сонет, рондель тощо). Якщо характеризувати улюблений жанр перекладу, то одне з чільних місць належить баладі – як за доби романтизму, так і за доби неокласиків. Зокрема, М. Рильський (1895–1964), відомий як поет, науковець, культурно-просвітницький діяч, а також як один із неперевершених перекладачів, свою європейську культуру присвятив удосконаленню перекладацької майстерності (що було зумовлено й ідеологічними причинами – неможливістю висловити всю правду у власних текстах). Принципи неокласицизму лягли і у вибір ним текстів, і у саму інтерпретацію класичних творів. Зокрема, до останніх належить балада Й.-В. Гете «Вільшаний король» («Der Erlkönig», 1782), досі надзвичайно популярна у Німеччині. У перекладі М. Рильського твір неодноразово перевидавався (у тому числі у вигляді окремої дитячої книжечки).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У пропонованій статті зіставляються оригінал, переклад шотландського романтика В. Скотта

(англійською) і М. Рильського. Таким чином, у полі зору задіяні німецька, англійська та українська мови. Порівняння з версією В. Скотта (Sir Walter Scott, 1771 – 1832) перспективне у річці розвитку вітчизняної шотландистики, яка розвивалася нерівномірно, від перекладацької діяльності І. Франка (докладніше на цю тему: [8–9]), і буквально нещодавно українською перекладаються вибрані англійські та шотландські народні балади (у тому числі записані В. Скоттом, перекладачі Олена О'Лір, М. Стріха [8; 10, с. 10–16]). Проте саме переклад В. Скоттом балади Гете (як і перекладацька діяльність шотландського романтика, на відміну від його власних творів або фольклористичної діяльності) ще не поставав у полі зору українських студій, як і у порівнянні з методом М. Рильського, що зумовлює актуальність обраного предмета для компаративістики. Також важливий історичний аспект: і Шотландія, і Україна в означені періоди мали колоніальне минуле, а Німеччина за доби романтизму після феодальної роздрібненості й тотального французького впливу заявляла про своє національне і державне значення. Слід зазначити і про практичний аспект дослідження, оскільки в Київському літературно-меморіальному музеї Максима Рильського (КЛМММР) активно організовуються перекладацькі та перекладознавчі заходи, у тому числі присвячені шотландистиці (як-от традиційне святкування дня народження Роберта Бернза – Burns Night) та англістиці; на цих імпрезах активно звучить і поезія в оригіналі. Простежується і тяглість

різних культурно-історичних епох – зокрема, зв'язок романтизму з неокласицизмом і примноження останнім здобутків першого [6]. Отже, перекладацька спадщина М. Рильського важлива в аспектах українознавства, германістики та шотландистики.

Мета статті – порівняти оригінал балади Гете з перекладами В. Скотта і М. Рильського як, відповідно, різних поколінь – романтика і неокласика.

Поставлена мета передбачає **завдання**: 1) схарактеризувати германо-скандинавський контекст балади Гете; 2) проаналізувати міфологічні деталі тексту, важливі для перекладу; 3) порівняти перекладені В. Скоттом і М. Рильським ключові концепти балади.

Виклад основного матеріалу. В. Жуковський, характеризуючи баладу лейкїста Р. Сауті (Southey) «Стара жінка з Берклі. Балада, що показує, як одна стара жінка їхала верхи вдвох і хто їхав попереду неї» («The old woman of Berkeley. A Ballad, Showing How an Old Woman Rode Double and Who Rode Before Her»), писав: ««Вчера родилась у меня еще баллада-приемыш, т. е. перевод с английского. Уж то-то черти, то-то гробы! Но это последняя в этом роде» [2, с. 13]. Висловом про чортів і домовини можна сформулювати і колорит балади Гете.

Вона неодноразово покладена на музику і проілюстрована. Існує пам'ятник Вільшаному Королю в Єні: мармурова скульптура бородатого героя, схожа на античну, простягає руки (бажаючи забрати хлопчика). Сам текст вірша такий відомий, що у німецькому повсякденні багато висловів стали крилатими (докладніше: [5]).

Під час написання Гете взяв за основу данську баладу про короля ельфів, перекладену Йоганном Готфрідом Гердером (Herder, 1744 – 1803) – «Erlkönigs Tochter» (1773, українською у різний час переклали І. Качуровський і О. Смольницька [5]). У скандинавському оригіналі назва – саме «ельфійський король». Німецькою «вільха» (нім. die Erle) та «ельф» (нім. die Elfe) звучать схоже, тому Гердер переклав назву як «Вільшаний король» [5]. Водночас виникає асоціативний ряд: вільха вважалася тотемом у різних народів, магічним деревом, в яке переселялися душі вмерлих. Вільшана кора червона – за повір'ям, від крові кози, яку створив диявол, або від крові самого диявола; з іншого боку, це дерево-оберіг, у тому числі від пристріту, хвороб тощо [4; 11, с. 233]. Вона використовувалась у народній медицині та рунах. Біля хати боялися саджати вільху. Цьому дереву приносили жертви – ось чому демонологічний король

вимагає офіри – малого хлопчика. Сам король – примара, дух, так само примарні, потойбічні його мати та дочки.

Також назву балади з данської перекладають і як «Ельфівий удар» (детально про германо-скандинавську фразеологію та образ Вільшаного короля в цьому аспекті: [5; 11, с. 44]) – тобто раптова хвороба, яка викликає неприродну смерть (від невидимої чи видимої стріли, пущеної ельфами, або від їхнього дотику чи наведеного зором пристріту).

Сам сюжет балади коріниться у фольклорних віруваннях, які були потужним підґрунтям романтизму: так, у старовинних рукописах Німеччини і Скандинавії багато історій про людей, яких ельфи забирали у гори, і навіть у XIX ст. «на розгляд магистратів і духовенства поступали справи людей, які стверджували, що їх забирали ельфи, і у гарячковому маренні вони нібито бачили ельфів і лісових демонів. Гарячка ця часто завершувалася смертю» [11, с. 244] (є подібні англійські та кельтські оповіді). Знаючи цей факт, стає зрозумілим фізичний і психологічний стан хлопчика. Сама перекладачка і чудова знавчиня німецької мови (причому на чверть німкеня і вихована на німецькій культурі), М. Цветаєва у своїй статті «Два “Лесных царя”» (Прага, 1933), порівнюючи оригінал із перекладом В. Жуковського, пише: «Гете... *побачив*, і ми з ним. Наше почуття... як це батько не бачить?» [12, с. 596]). Натомість В. Жуковський пожалів дитину: у нього Лісовий Цар – тільки маячня, і забирає до себе хлопчика, щоб той не страждав від хвороби. Тобто для батька (і, певно, читача) цей демонологічний персонаж не реальний. Але чи так це насправді? Для глибшого розуміння треба звернутися до історичного підґрунтя і міфологізму цієї балади.

Фахівець з фольклору, збирач балад і сам автор цього жанру в англійській поезії, В. Скотт знався на народних віруваннях, у тому числі демонології. Цим зумовлений його інтерес до німецького романтизму (наприклад, балади Г. А. Бюргера «Ленора» з мандрівним сюжетом – присвяченої надприродному, тобто загробному світу; творчості Ф. Шиллера та ін.) і постаті Вільшаного Короля як макабричної істоти, тому 1797 р. письменник переклав саме цю баладу. Треба зазначити, що як італійська мова асоціювалася з класичною музикою, так німецька стала мовою філософії, а також узагалі романтизму – як у філософії, так і у художній літературі, «белетристиці». Художній твір відігравав програмну роль – як ілюстрація конкретного філософського твердження або вчення.

Німецький романтизм став таким поширеним, що його твори активно перекладались іншими мовами (у тому числі українською). М. Рильський знав німецьку з гімназії й навіть викладав, але вдосконалював її під час звернення до словників, а також ретельного ознайомлення з працями про германську культуру, що допомогло його вдумливому аналізу кожного концепту перекладених текстів – у тому числі балади Гете. Тобто це культурологічний підхід, близький неокласичному: начитаність, опанування канонічних форм, особливостей жанрів – і співголосся з чужим текстом.

Що можна сказати про шотландський романтизм як внесок в англійське перекладацтво? Яким чином В. Скотт інтерпретував твір Гете? Коментар шотландського перекладача до балади цікавий. Спочатку В. Скотт пояснює постать самого персонажа германської демонології: «The Erl-King is a goblin that haunts the Black Forest in Thuringia» [13, с. 622], тобто «Вільшаний Король – це дух (чудовисько...), який полює у Чорноліссі в Тюрингії». Тюрингія – центр Німеччини – відома лісами. Англійський іменник *goblin* багатозначний і позначає багатьох персонажів нижчої міфології: домовиків, водяних, повітряних «гоблінів» та ін. Це слово входить до складу назв інших істот у британській міфології (наприклад, хатній дух гобгоблін [3, с. 624 – 625]). У деяких контекстах *goblin* прямо означає «домовик» [7], в інших – «потороча», «чудовисько», «шкідливий людям демонологічний персонаж», причому акцент робиться на двох аспектах – потойбічному походженні та на тому, що ця істота викликає жах у смертного. Самі ж гобліни як демонологічні створіння стали відомими завдяки казкам шотландського письменника Дж. Макдональда, «Володарю перстенів» Дж. Р. Р. Толкіна та численним фільмам, у тому числі мультиплікаційним. Тому в примітці В. Скотта неможливо перекласти *goblin* дослівно як «гоблін».

Важливе дієслово у коментарі перекладача – «полює», причому не пояснюється, на кого. У німецькій баладі Вільшаний Король полює за смертними – душами. Також він може бути архетипом Вічного (Дикого) Мисливця, безпритульного, але водночас замкненого у власному просторі (лісі), залятого.

Англійська мова як германська за походженням та компактна (слова часто односкладові) створює більше можливостей для поетичного перекладу з німецької. В оригіналі: «Wer reitet so spät durch Nacht und Wind? / Es ist der Vater mit seinem Kind; / Er hat den Knaben wohl in

dem Arm, / Er faßt ihn sicher, er hält ihn warm» [1, с.104]. Початок у В. Скотта точно відповідає оригіналу, враховуючи нюанси, хоча у першому рядку – з огляду на канони рими – не вказується вітер (Wind), натомість підкреслено дику лісисту гущавину. Відповідно, читач налаштовується на тривожний лад: має початися трагедія: «O, who rides by night thro' the woodland so wild? / It is the fond father embracing his child; / And close the boy nestles within his loved arm, / To hold himself fast, and to keep himself warm» [13, с. 622]. (В останніх двох рядках навіть рими ті ж самі, що у Гете, через германську етимологію). У М. Рильського – ближче до оригіналу: «Хто пізно так мчить у час нічний? / То їде батько, з ним син малий. / Чогось боїться і мерзне син – / Малого тулить і гріє він» [1, с. 284 – 285]. У баладі не сказано, чого саме боїться дитина – перекладачі також не домислюють за автора. Портрет Вільшаного Короля в оригіналі – устами дитини: «Den Erlenkönig mit Kron' und Schweif?» [1, с.140]. У В. Скотта: “O, 'tis the Erl-King with his crown and his shroud.” [13, с. 622]. Атрибут персонажа, *shroud*, – «пелена», «покров» (що викликає, як і у Гете, асоціації з туманом, і так батько пояснює синові. В оригіналі: “”Mein Sohn, es ist ein Nebelstreif.”» [1, с. 140]. Der Nebel – «імла», «мряка», «туман», «туманність» (звідси Нібелунги, Die Nibelungen – дослівно «діти туману»). У В. Скотта: “No, my son, it is but a dark wreath of the cloud.” [13, с. 622], тобто «кільця (клуби, завитки) хмарини». Тут для рими пожертвовано літерою оригіналу – «хмара», яка може стояти над лісом, але не над болотом), але і «саван». У М. Рильського точніше: «Він у короні, хвостатий пан! / – То, сину, вранішній туман!» [1, с. 285]. Натомість і В. Скотт, і В. Жуковський (обоє романтики) проігнорували «хвіст». М. Цветаєва вважала, що «хвостом» Лісовий цар «понижений, принижений» [12, с. 593], але й наголошує на невизначеності і водночас жакливості образу: «У Гете – невизначена – неподоланна! – невідомо якого віку, без віку, істота, всуціль із левого хвоста і корони, – *демона*, хвостатості якого суцільно відповідає «смуга» (...Streif) туману» [12, с. 594]. І «хвіст», і «пелена» візуально асоціюються з туманом. Полісемія, притаманна англійській мові, налаштовує реципієнта на сприйняття трагічності. Відповідно, англійський або той, хто володіє англійською, одразу відчує, що хлопчику загрожує смерть. Але у Гете до останнього рядка не створюється враження, що син загине: попри безнадійність зображуваного, читач усе ж таки сподівається, що батько доведе маля додому (до

рідного простору, який замикає межі від небезпечного лісу) і врятує від демона. Тому для читача кінець несподіваний. В оригіналі: «Erreicht den Hof mit Muh' und Not; / In seinen Armen das Kind war tot» [1, с. 140]. У В. Скотта: «He reaches his dwelling in doubt and in dread, / But, clasp'd to his bosom, the infant was *dead!*» [13, с. 622] – лексемою *infant* підкреслюється, що син був спадкоємцем, і цим перекладач підкреслює трагізм. Рима *dread – dead* створює додаткові можливості для поезії (треба сказати, що в англійській мові рими багаті, і можна їх варіювати, міняючи одну літеру). В. Скотт підкреслює, що син був притиснутий до грудей в обіймах – у Гете мінімалізм: «в його руках (обіймах)», без екзальтації. У М. Рильського: «Батькові страшно, батько спішить, / В руках його хлопчик бідний кричить; / Насилу додому доїхав він, / В руках уже мертвий лежав його син» [1, с. 285]. Також у перекладах, згідно з оригіналом, вдало створюється враження тотожності смерті та сну: блаженства, які пропонує хлопчику Вільшаний Король у своєму потойбічному царстві, означають і матеріальні блага, і водночас проводи того, хто вмирає: пестоці та ігри від королівських дочок – магичні, жрецькі (дівки оплакують?), це провадження покійного; ласкою присипляють хворого або жертву. Тоді квітки від матері Вільшаного Короля («Квіти прекрасні знайду тобі я, / У злото матуся одягне моя» [1, с. 285]) можна розуміти і як ритуальну оздобу, і як надгробні.

Яким чином відтворено смертельний дотик Вільшаного Короля – той, від якого кричить дитина, але який не відчуває батько? В оригіналі: У В. Скотта: «“O father! O father! now, now keep your hold, / The Erl-King has seized me – his grasp is so cold!”» [13, с. 622]. Тобто дослівно – «його обійми такі холодні». Виникає асоціація зі смертю, адже холодний або крижаний дотик (поцілунок...) – у привида, трупа тощо (і це мотив у народних баладах), і такий доторк смертельний для живого. У М. Рильського – ближче до оригіналу: «Мій тату, мій тату, він нас догнав! / Ой, як болюче мене він обняв!» [1, с. 285]. М. Цветаєва зазначала, що В. Жуковський був до дитини у баладі «нескінченно добрішим: до дитини добріше, – дитині у нього не боляче, а тільки задушливо... І саме видіння добріше... Навіть дивуєшся, чого дитина злякалася?» [12, с. 597]. Натомість і у В. Скотта, і у М. Рильського збережено душевність автора і батька до зляканого хлопчика, проте немає сентиментальності, германський колорит збережено – те, що про що М. Цветаєва писала: «Дивна казка

зовсім не дідуся. Після дивної гетівської не-казки жити не можна – так, як жили (до того лісу! Додому!)» [12, с. 597].

Слід сказати дещо про композицію твору. Романтизм відомий, з одного боку, вільним поводженням з оригіналами (звідси – численні переспіви), з іншого – увагою до збереження фольклору саме неадаптованим (казки і легенди братів Грім, а також не завершений ними словник німецької мови, де зафіксовано унікальну фразеологію). Зберігаючи дух оригіналу (як, переважно, і лексику), В. Скотт перетворив баладу на ліричну драму, додавши ремарок Вільшаному Королю, підкресливши його монологіями фразами «(The Erl-King speaks.)», «Erl-King» [13, с. 622], але репліки батька і сина окремо не виділяються, тобто акцент робиться на заголовному персонажі – демоні. Натомість М. Рильський як представник іншої генерації відтворює оригінал точно, не змінюючи його структури, при цьому не впадаючи у буквалізм.

Висновки. Таким чином, здійснений аналіз виявив спільні засади романтизму і неокласицизму: тяжіння до європейської культури, розвиток національного, прищеплення здобутків інших літератур на рідному ґрунті, а також збагачення форм і жанрів. Спільним чинником може бути і увага до несвідомого, яка кристалізується у канонічних формах. Письменник – і романтик, і неокласик (а також діяч доби Відродження) – постає і як перекладач, культуртрегер, просвітник тощо. Щоправда, романтизм більш ірраціональний – неокласицизм більш науковий. Перспективний жанр балади як споконвічно фольклорний надав нові можливості для примноження результатів і романтизму, і неокласицизму. Романтик В. Скотт і неокласик М. Рильський, обидва поети, перекладачі та вчені, по-своєму, алоє водночас і точно розробили знамениту баладу Гете (але український неокласик з більшою увагою поставився до оригіналу), тим самим привнісши нове у власну культуру, піднісши її на новий щабель. М. Рильський, незважаючи на свою любов до російського романтизму, не був послідовником «школи Жуковського» (милозвучних, але далеких від оригіналу переспівів), тому його фантазія не заважала ні букві, ні духу оригіналу. Отже, розвиток мистецьких течій, напрямів тощо доречно розглядати комплексно, для мотивування тих чи інших явищ, а також для з'ясування логіки певної події – наприклад, звертання у різні часи різними письменниками до одного і того самого твору іншої літератури.

Список літератури:

1. Гете Й.-В. Вільшаний король / Йоганн-Вольфганг Гете // Рильський М. Зібрання творів: У 20-ти тт. / Максим Рильський. Т. 11. Поетичні переклади. К. : Наук. думка, 1985. С. 284 – 285.
2. Ерофеев В. В. Мир баллады / В. В. Ерофеев // Воздушный корабль: литературные баллады. М. : Правда, 1986. С. 13.
3. Королев К. Мифология Британских островов: энциклопедия / Кирилл Королев. Спб. : Мидгард, 2009. 638 с.
4. Ольха / Магия деревьев // Магия растений [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://magic-plants.ru/magic-tree/olxa.html>, на рус. яз., свободный. – Дата обращения: 16.08.2017.
5. Смольницька О. О. «Вільшаний король» Й.-В. Гете і скандинавське першоджерело балади в українських перекладах: неокласична тяглість (Максим Рильський – Ігор Качуровський – нова генерація) / Смольницька О. О. // Молодий вчений. №8(48), серпень (Young Scientist. №8(48), August. – 2017). – С. 144–151.
6. Смольницька О. О. Зріз романтизму і подальше відбиття у наступних стилях, напрямках, течіях (неокласицизм тощо) / Смольницька О. О. // Сучасна філологія: тенденції та пріоритети розвитку: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 25 – 26 травня 2018 року. Одеса : Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2018. С. 86 – 90.
7. Смольницька О. О. Проблема відтворення українською мовою шекспірівських мотивів, античної та кельтської основ у поемі Джона Мільтона «L'allegro» (1632 р.) / Смольницька О. О. // Філологія: сучасний погляд на вивчення актуальних проблем: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 17-18 лютого 2017 р. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2017. С. 148 – 153.
8. Стріха М., О'Лір О. «Пісні шотландського Пограниччя» та їхнє українське відлуння / Максим Стріха, Олена О'Лір // Сучасність. 2012. Ч. 7-8. С. 172 – 176.
9. Стріха М. Від перекладача. Три старовинні балади / Максим Стріха / Англійські та шотландські балади / З англійської переклав Максим Стріха // Всесвіт. 2016. № 1-2. С. 10.
10. Стріха М. Улюблені переклади / Максим Стріха. – Вид. 2-ге, випр. і доповнене. К. : Пенмен, 2017. 770 с.
11. Торп Б. Нордическая мифология / Бенджамин Торп ; Пер. с англ. Е. С. Лазарева, А. А. Помогайбо, Ю. Р. Соколова. М. : Вече, 2008. 560 с. : ил.
12. Цветаева М. И. «Два “Лесных Царя”» / Марина Ивановна Цветаева // Эолова арфа: Антология баллады / Сост., предисл, коммент. А. А. Гугнина. М. : Высш. шк., 1989. С. 593 – 597.
13. Scott W. The Erl-King (From the German of Goethe) / Sir Walter Scott // The Poetical Works of Sir Walter Scott / Ed. J. G. Lochart. – Edinburg : Robert Cadell, 1841. – P. 622.

Джерело ілюстративного матеріалу:

1. Goethe J.W. von. Der Erlkönig / Johann Wolfgang von Goethe // Goethes Werke. – Erster Band. – Stuttgart und Tübingen : Cotta, 1815. – S. 104.

Смольницькая О. А. РОМАНТИЗМ КАК ПРЕДТЕЧА НЕОКЛАССИЦИЗМА: БАЛЛАДА ГЁТЕ «ЛЕСНОЙ ЦАРЬ» («ОЛЬХОВЫЙ КОРОЛЬ») В ОРИГИНАЛЕ И В ПЕРЕВОДАХ СЭРА ВАЛЬТЕРА СКОТТА И МАКСИМА РЫЛЬСКОГО

В статье анализируются обработанная Йоганном-Вольфгангом Гёте народная баллада «Лесной Царь» («Ольховый Король»), ее история и переводы на английский (сэр Вальтер – Уолтер Скотт) и украинский (Максим Рильский) языки. Приводятся исторический контекст романтизма и значение этого направления для немецкой, шотландской и украинской литератур. Исследованы переводческие ошибки на примере немецких лексем «эльф» и «ольха», а также этимологические факты. Приводится дискурс кельтской и германской мифологии. Выявлено, что перспективный жанр баллады как изначально фольклорный создал новые возможности для приумножения результатов и романтизма, и неоклассицизма.

Ключевые слова: баллада, перевод, романтизм, неоклассицизм, фольклор, мифология, демонология.

Smolnytska O. O. ROMANTICISM AS A FORE-RUNNER OF NEOCLASSICISM: THE BALLAD OF GOETHE «THE ERL-KING» IN THE ORIGINAL AND IN THE TRANSLATIONS OF SIR WALTER SCOTT AND MAXIM RYLSKY

The article deals with the interpreted by Johann-Wolfgang Goethe folk ballad «The Erl-King», its history and translations into English (Sir Walter Scott) and Ukrainian (Maxim Rylsky) languages. The historical context of romanticism and the significance of this trend in the German, Scottish and Ukrainian literatures is presented. Translational errors are investigated on the example of the German lexemes «elf» and «alder», as well as etymological facts. The discourse of Celtic and Germanic mythology is presented. It was revealed that promising genre Ballade as originally folklore created a new opportunities for enhancement results and romanticism, and Neoclassicism.

Key words: ballad, translation, romanticism, neoclassicism, folklore, mythology, demonology.